

УДК 378.011.3 – 051:373.2

DOI:

Віолета Городиська, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЕСТЕТОТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті з'ясовано важливість опанування навчальної дисципліни "Естетотерапія" майбутніми вихователями вітчизняних закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО); розкрито її зміст та значення; висвітлено засоби й види естетотерапії у закладах дошкільної освіти, мотивовано дошкільних педагогів до розробки власних естетотерапевтичних технологій з метою підвищення професійної компетентності.

Висвітлено теоретичні та практичні складові навчальної дисципліни "Естетотерапія" у підготовці майбутніх вихователів.

Ключові слова: естетотерапія; естетотерапевтичні технології: арт-терапія, казкотерапія, музикотерапія; професійна підготовка; вихователь; заклад дошкільної освіти; діти дошкільного віку.

Лім. 8.

**Violeta Horodyska, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the General Pedagogy and
Preschool Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University**

PREPARATION OF FUTURE CHILDREN OF PRESCHOOL AGE TO IMPLEMENTATION OF MODERN AESTHETHERAPEUTIC TECHNOLOGIES

The article clarifies the importance of mastering the discipline "Aesthetic therapy" by future educators of domestic institutions of preschool education; its content and meaning are revealed; the means and types of aesthetic therapy in preschool establishments are highlighted; motivated preschool teachers to develop their own aesthetic therapies in order to enhance their professional competence.

The purpose of the article is to highlight the theoretical and practical components of the academic discipline "Aesthetic therapy" in the preparation of future educators. It is important that the training of future educators for correctional and pedagogical activity of modern preschool children should be based on a competent approach, integrity of views, and mobility of skills.

The results of the study led to the conclusion that the training of preschool education specialists today needs to be updated and substantive changes, namely, regarding the choice of the content of academic disciplines, among which we consider the extremely necessary course "Aesthetic therapy".

The effectiveness of this course is to uncover a number of the most relevant and most demanded technologies and techniques, such as: art therapy, bibliotherapy, music therapy (vocal therapy), fabulous therapy, dollstherapy, phototherapy, multicenter therapy, image therapy, maskotherapy, animalltherapy, color therapy, aromatherapy, sand therapy, color therapy; game therapy, laugh therapy, tear therapy, labor therapy, hobby therapy to overcome various disharmonious manifestations, negative phenomena in the behavior of children of preschool age. The introduction and effective acquisition of knowledge, skills and habits of aesthetic therapies by future specialists will significantly increase their professional level from preschool education in general. The mastery of these innovative technologies in higher education institutions of higher education with their further use in modern institutions of pre-school education will form the competent future teacher of a new formation with high professionalism, creativity, broad outlook of psychological and pedagogical problems of modern preschoolers.

Keywords: aesthetic therapy; aesthetic therapy technologies: art therapy, fabulous therapy, and music therapy; vocational training of the educator; preschool institution; children of preschool age.

Постановка проблеми. Сьогодні у сучасних вітчизняних закладах вищої освіти (ЗВО) триває суттєве вдосконалення навчальних планів та програм, оновлення шляхом упровадження відповідних методичних і практичних дисциплін до їх змісту. Особлива увага освітян прикута до пошуку та розробки інноваційних педагогічних технологій, озброєння ними майбутніх вихователів наших ЗДО.

Сучасні вимоги до особистості вихователя є надзвичайно високими і численними. Власне тому, зміст його фахової підготовки необхідно систематично оновлювати найбільш затребуваними суспільством навчальними дисциплінами й курсами.

На нашу думку, одним із них є предмет "Естетотерапія". Його зміст включає сучасні естетотерапевтичні технології навчання й

виховання дошкільнят, методики їх діагностування; корекційно-розвивальні заняття, а також технології організації естетотерапевтичної педагогічної діяльності.

Під час професійної підготовки дошкільного педагога у стінах наших ЗВО потрібно формувати у студентів уміння використовувати сучасні методики діагностування дітей; урахувати їхні індивідуальні відмінності та розробляти дитиноцентричні творчо-розвивальні, освітньо-розвивальні, корекційно-розвивальні та інші адресно спрямовані технології й методики; навчити мистецтва організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального та мовленнєвого середовищ у різних групах дошкільного віку; озброїти майбутніх вихователів здоров'язбережувальними вміннями й навичками; виробити потребу залучати практичних психологів та батьків до співпраці.

Крім того, студенти мають навчитися аналізувати дані про психічний і психофізичний розвиток дитини, визначати його критерії і показники на різних етапах дошкільного віку, враховувати отримані дані при виборі методик і естетотерапевтичних навчально-виховних технологій, а також самостійно розробляти програми корекційно-розвивальних занять засобами естетотерапії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в науково-педагогічному просторі України стали предметом досліджень Л. Артемової, А. Богущ, Г. Беленької, Н. Грами, І. Дичківської, Н. Ємельянової, Т. Котик, К. Крутій, Н. Лисенко, Т. Поніманської, О. Половіної, Г. Цветкової та ін. Специфічні аспекти естетотерапії як сучасної галузі наукових знань, її методологічні засади, розмаїтий спектр естетотерапевтичних технологій, що виникли в інтегративному просторі педагогіки, естетики і психотерапії, ґрунтовно розглядаються О. Федій.

Вітчизняні науковці запроваджують численну низку естетотерапевтичних методик до сучасного освітнього процесу ЗДО. Наприклад, С. Немцева та О. Капустюк прагматично досліджують емоційну сферу сучасних дошкільнят засобами арт-терапії [6, 31 – 35; 2, 4 – 9]; І. Маргулян розглядає казкотерапію як один із видів арт-терапевтичних освітніх технологій [5, 23 – 24]; І. Малашевська й С. Недериця аналізують лікувально-оздоровчий вплив на психічний та фізичний стан людини музикотерапії [3, 36 – 39; 1, 16 – 17]; О. Малько й О. Колісник з'ясовують значення глинотерапії для розвитку дітей дошкільного віку [4, 15 – 17].

Пропоновані вищенаведені естетотерапевтичні технології не вичерпують усього змісту навчальної дисципліни “Естетотерапія”, лише увиразнюють її проблематику. Важливим є той факт, що підготовка майбутніх вихователів до корекційно-педагогічної діяльності сучасних дошкільників має ґрунтуватися на компетентнісному підході, інтегративності поглядів, мобільності навичок.

Адже сучасні науковці, досліджуючи проблематику естетотерапевтичних технологій та їх вплив на дитину стверджують, що освітні виклики сьогодення визначають потребу сутнісних змін у нашій освіті, оскільки професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів має відповідати духові часу, щоразу оновлюючися.

Визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури засвідчує, що в ній відсутнє комплексне висвітлення естетотерапевтичних технологій і методик, їх запровадження до ЗДО. Сьогодні виявляємо в освітній періодиці окремі теоретичні аспекти таких технологій, позбавлені практичних рекомендацій щодо їх реалізації в освітній діяльності сучасного педагога-дошкільника.

Метою статті є висвітлення теоретичної та практичної складових навчальної дисципліни “Естетотерапія” у підготовці майбутніх вихователів сучасних вітчизняних ЗДО. Цілком слушно наголошуємо, що ґрунтовна професійна підготовка наших дошкільних педагогів неможлива без вивчення зазначеного курсу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою навчальної дисципліни “Естетотерапія” у педагогічному ЗВО є формування у студентів знань, умінь та навичок створення естетизованого психологічно комфортного поля педагогічної взаємодії і творчого розвитку особистості та оволодіння низкою естетотерапевтичних технологій в освітній роботі з дітьми дошкільного віку.

Реалізація означеної мети передбачає розв'язання численних завдань, основними з яких є:

- ознайомити студентів з естетотерапією як наукою, її засобами та видами;
- розкрити закономірності, мету, завдання, зміст та специфіку організаційних форм, методів і засобів естетотерапевтичного процесу;
- висвітлити особливості естетотерапевтичної роботи з дітьми дошкільного віку;
- проаналізувати критерії відбору змісту естетотерапевтичних методик;
- з'ясувати особливості організації естетотерапевтичної педагогічної діяльності;
- сформувати уміння й навички творчого

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЕСТЕТОТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

застосування естетотерапевтичних технологій у різних вікових групах ЗДО;

- ознайомити студентів із теорією та методикою проведення арт-терапії у ЗДО;

- дати уявлення про естетотерапію мистецькими, природними та ігровими засобами, методику їх проведення у практиці роботи дошкільного закладу;

- визначити естетотерапевтичний педагогічний потенціал чинників соціалізації особистості;

- виробити уміння й навички співпраці з батьками вихованців, практичним психологом щодо використання естетотерапевтичних технологій у ЗДО.

Зміст навчальної дисципліни “Естетотерапія” охоплює певний обсяг знань, умінь та професійних компетентностей із теоретико-методичних основ застосування естетотерапевтичних технологій у ЗДО, визначає глибину їх висвітлення, встановлює певну послідовність вивчення, а також забезпечує поступове ускладнення засвоюваного матеріалу.

На оволодіння навчальним предметом “Естетотерапія” відводиться 3 кредити ЄСТС (90 годин). Зміст дисципліни включає 8 тем: 1. Науково-педагогічні основи естетотерапії. 2. Теорії естетотерапевтичних технологій. 3. Напрями арт-терапії та їх лікувальний вплив. 4. Арт-терапевтичні техніки у роботі з дошкільнятами. 5. Естетотерапія мистецькими засобами. 6. Естетотерапія природними засобами. 7. Естетотерапія ігровими засобами. 8. Соціальні види естетотерапії.

Під час ознайомлення з розглядуваним навчальним курсом слід насамперед визначити сутність понять “естетичне” й “терапія”, а далі розглянути засоби естетотерапії у ЗДО, види естетотерапевтичних технологій у ЗДО, основні форми естетотерапії, особливості вибору певних естетотерапевтичних технологій та їх методик.

Термін “естетотерапія” (від грец. “aisthetikos” – чуттєвий і “therapeia” – лікування) означає лікування почуттів особи дитини [7, 39]. Уперше у нашому контексті це поняття увиразнене як окремий напрям психолого-педагогічної науки у дослідниці О. Федій [7;8]. Вона наголошує, що естетотерапія – це “...своєрідне педагогічне лікування людської душі за допомогою різноманітних засобів впливу на емоційно-чуттєву сферу індивіда (гра, спілкування, мистецтво, природа, рух, фольклор тощо), яке передбачає усунення психологічного дискомфорту та створення умов щодо творчої реалізації особистості” [8, 28]. За О. Федій, проектування й упровадження естетотерапії у фахову діяльність освітан є об’єктивно затребуваною новацією

сучасної педагогічної науки, зумовленою низкою чинників: *по-перше*, необхідністю подолання негативного впливу потужного інформаційного потоку на дитину, котре можна реалізувати у рамках навчально-виховного процесу; *по-друге*, потребою усунення наслідків негативного емоційно-психологічного тиску на особистість самого вихователя, спричиненого величезним робочим навантаженням педагога та низьким соціально-економічним супроводом цієї професії в суспільстві; *по-третє*, практичною відсутністю в організаційно-змістовому компоненті професійної підготовки сучасного педагога спеціальних технологій побудови емоційно-естетичної атмосфери партнерських духовно збагачених відносин, які б оптимізували навчально-пізнавальну діяльність. На думку О. Федій, естетотерапія загалом сприяє зміцненню стійкості дитини до руйнівних впливів сучасних інформаційних, соціальних, екологічних та інших аспектів соціалізації [8, 29].

Естетотерапія у сучасних закладах дошкільної освіти дає змогу розв’язувати численні завдання розвитку, виховання й навчання, оскільки уможливорює подолання негативних проявів у характері дошкільника. Опанування навчальної дисципліни “Естетотерапія” допоможе майбутньому педагогу-вихователю глибоко й різнобічно аналізувати індивідуальний розвиток дитини; визначати рівень його психічної та психофізичної складових на різних етапах дошкільного віку; підбирати найефективніші методики й естетотерапевтичні навчально-виховні технології; розробляти програми корекційно-розвивальних занять засобами естетотерапії; використовувати сучасні методики діагностування дітей дошкільного віку; враховувати індивідуальні відмінності вихованців і розробляти дитиноцентричні творчо-розвивальні, освітньо-розвивальні, корекційно-розвивальні та інші адресно спрямовані технології й методики, оволодіти здоров’язберезувальними уміннями й навичками; проектувати педагогічні заходи із залученням практичних психологів та батьків.

Основними засобами естетотерапії у сучасних вітчизняних ЗДО є: мистецтво, природа, казка, гра, спілкування, сміх/сльози, спорт, праця, комп’ютер тощо.

Програмою передбачено численні *види естетотерапії*, серед яких – арт-терапія, бібліотерапія, музикотерапія (вокалотерапія), казкотерапія, лялькотерапія, фототерапія, мульттерапія, імаготерапія (образотерапія), маскотерапія, анімалотерапія, кольоротерапія, кінезітерапія, аромотерапія, піскова терапія,

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЕСТЕТОТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

кольоротерапія; ігрова терапія, сміхотерапія, сльозотерапія, трудотерапія, хобі-терапія [8, 28].

Науковці виокремлюють дві основні *форми естетотерапевтичної роботи – індивідуальну та групову*.

Вибір вихователем однієї з них залежить від завдань освітнього процесу та від конкретної педагогічної ситуації. Так, групові форми доцільно обирати на початкових заняттях для дітей із труднощами адаптації до нових умов та на заключних, коли постає необхідність закріплення набутих умінь та навичок на соціальному рівні. Індивідуальні форми роботи використовують при спілкуванні з дітьми, які потребують особливої уваги до себе з боку дорослих та упродовж подолання особистісних проблем дитини (наприклад: у пісочній терапії, вокалотерапії, лялькотерапії, арттерапії тощо).

Викладання навчальної дисципліни “Естетотерапія” у сучасних ЗВО передбачає організацію різноманітних форм лекцій з активізацією уваги студентів (лекція-диспут, лекція-бесіда, лекція-ділова гра, відеолекція тощо).

Проведення практичних занять спрямоване на розвиток активної творчої діяльності майбутніх вихователів, формування їхніх належних професійних якостей і вмінь, підвищення рівня готовності до практичного впровадження естетотерапевтичних технологій у роботі закладу дошкільної освіти. Це засвідчує і тематика запропонованих практичних занять: 1. Науково-педагогічні основи естетотерапії. 2. Теорії естетотерапевтичних технологій. 3. Напрями арт-терапії та їх лікувальний вплив. 4. Арт-терапевтичні техніки у роботі з дошкільнятами. 5. Естетотерапія мистецькими засобами. 6. Естетотерапія природними засобами. 7. Естетотерапія ігровими засобами. 8. Соціальні види естетотерапії.

Обов’язковою складовою курсу “Естетотерапія” постає виконання завдань самостійної роботи, які сприяють активізації творчого потенціалу студентів на заняттях, поглибленому вивченню програмного матеріалу.

Майбутнім дошкільним педагогам пропонують різні види завдань, розв’язання яких стимулює їхню креативну діяльність, розвиває індивідуальні здібності, формує власне бачення щодо застосування естетотерапевтичних технік та методик, а відтак підвищує рівень професійної компетентності.

Скажімо, для самостійного опрацювання виокремлено такі проблемні питання: 1. Технологія ознайомлення дітей дошкільного

віку з анімалотерапією. Запропонуйте варіанти роботи на прикладі однієї вікової групи.

2. Технологія ознайомлення дітей дошкільного віку зі сміхотерапією. Запропонуйте різноманітні методи та вправи за технологією у старшій групі.

3. Розкрийте сутність технології використання казкотерапії в роботі з дітьми дошкільного віку.

Схарактеризуйте методику роботи з казками Т. Зінкевич-Євстігнеєвої.

4. Розкрийте естетотерапевтичний потенціал музичного мистецтва. Охарактеризуйте технологію

С. Нечай щодо аудіального розвитку дошкільнят засобами музики.

5. Розкрийте мету і завдання технології мульттерапії. Наведіть приклади

використання мульттерапії у роботі з дітьми дошкільного віку.

6. Охарактеризуйте організаційно-змістові аспекти фототерапії.

Запропонуйте варіанти використання фототерапії в роботі з дітьми дошкільного віку.

7. Технологія sand-play (пісочної терапії) в освітній роботі з дітьми дошкільного віку. Наведіть фрагмент

заняття з використанням пісочної терапії.

8. Охарактеризуйте особливості використання кольоротерапії у роботі з дітьми дошкільного віку

за технологією В. Кулешова.

9. Розкрийте сутність технології використання сміхотерапії в роботі з дітьми дошкільного віку.

Схарактеризуйте методику роботи зі сміхотерапією.

10. Формокорекційна ритмопластика Романа й Таміли Чураєвих, основні положення та

особливості її використання в умовах сучасних ЗДО.

Наприкінці вивчення дисципліни “Естетотерапія” студенти здійснюють презентацію індивідуальних завдань, котрі полягають у теоретичному та практичному спрямуванні висвітленні різноманітних естетотерапевтичних технологій у закладах дошкільної освіти, розкритті змісту і розробці власних корекційно-розвивальних занять для дітей усіх груп ЗДО.

Висновки. Вихователь, як провідник освітнього процесу у закладі дошкільної освіти (ЗДО) зобов’язаний постійно дбати про

поповнення й оновлення своїх професійних знань, умінь та навичок.

Навчальний курс “Естетотерапія” цілісно поєднає теоретичну і практичну складові з фахової підготовки, що

забезпечує: по-перше, достатній знанневий рівень майбутніх вихователів, по-друге, активність

упровадження ними естетотерапевтичних технологій у роботу з дітьми дошкільного віку.

Більш ґрунтовне дослідження видів та засобів естетотерапевтичних технологій, а також шляхів

їх запровадження до освітнього процесу вважаємо перспективою подальших наукових досліджень.

На нашу думку, естетотерапія, вдосконалюючи фахову компетентність вихователів, значною мірою допомагатиме їм у професійній діяльності із сучасними гіпо- та гіперактивними дошкільнятами у ЗДО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Еманова З. Здоров'язбережувальний ефект музики. *Музичний керівник*. 2013. № 3. С. 16 – 17.
2. Капустюк О. Простір арт-терапії: не все так просто, як здається. *Практичний психолог. Дитячий садок*. 2018. № 4. С. 4 – 9.
3. Малашевська І., Недериця С. Музикотерапевтичні заняття : поєднуємо приємне з корисним. *Практичний психолог. Дитячий садок*. 2018. № 2. С. 36 – 39.
4. Малько О., Колісник О. Глинотерапія : долаємо негативні емоції. *Дошкільнє виховання*. 2017. № 1. С. 15 – 17.
5. Маргулян І. Казкотерапія для малят. *Психолог*. 2007. № 28. С. 23 – 24.
6. Нємцева С. Арт-терапія – розвага та розвиток. *Практичний психолог. Дитячий садок*. 2018. № 2. С. 31 – 35.
7. Федій О.А. Естетотерапія : навч. посіб. Київ, 2007. 256 с.
8. Федій О.А. Запровадження естетотерапії у професійну діяльність педагогів. *Постметодика*. 2011. 3(100). С. 28 – 31.

REFERENCES

1. Emanova, Z. (2013). Zdorovyazberezhivalnyi

efekt muzyky [HealthSaving effect of music]. *Musical Director*. No.3, pp. 16–17. [in Ukrainian].

2. Kapustiuk, O. (2018). Prostir art-terapiyi: ne vse tak prosto, yak zdayetsya. [Space art therapy: not everything is as easy as it seems]. *Practical psychologist. Kindergarten*. No.4. pp. 4–9. [in Ukrainian].

3. Malashevskaya, I. & Nederitsa, S. (2018). Muzyko-terapevtychni zanyattya : poyednuємо pryemne z korysnym. [Music Therapeutic Classes: Combine the pleasures with the useful ones]. *Practical psychologist. Kindergarten*. No.2. pp. 36–39. [in Ukrainian].

4. Malko, O. & Kolisnik, O. (2017). Glynoterapiya : dolayemo negatyvni emociyi [Clay therapy: overcome negative emotions]. *Preschool education*. No.1. pp. 15–17. [in Ukrainian].

5. Margulyan, I. (2007). Kazkoterapiya dlya malyat [Fabulous therapy for kids]. *Psychologist*. No.28. pp. 23–24. [in Ukrainian].

6. Nemtseva, S. (2018). Art-terapiya – rozvaga ta rozvytok. [Art therapy – entertainment and development]. *Practical psychologist. Kindergarten*. No.2. pp. 31–35. [in Ukrainian].

7. Fedy, O.A. (2007). Estetoterapiya [Aesthetic therapy]. Kyiv, 256 p. [in Ukrainian].

8. Fedy, O.A. (2011). Zaprovadzhennya estetoterapiyi u profesijnu diyalnist pedagogiv [Introduction of aesthetic therapy in the professional activity of teachers]. *Post-mortem*. No.3. pp. 28–31. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.07.2019

“Єдина справжня розкіш – це розкіш людського спілкування”.

Антуан де Сент-Екзюпері
французький письменник

“Якщо ви володієте знанням, дайте іншим запалити від нього свої світильники”.

Томас Фуллер
англійський філософ і письменник

“Успіх – ось що створює великих людей”.

Наполеон Бонапарт
французький державний діяч, полководець

